

Байсаринов Д.С.¹, Айдарханов Р.А.¹

¹Alikhan Bokeikhan University
Қазақстан, Семей
e-mail: bajsarinov94@bk.ru

ВОЛЕЙБОЛ ОҚЫТУ МЕН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН ҚҰРАЛДАР МЕН ӘДІСТЕР

Аннотация

Білім беру жүйесін дамыту еліміз үшін басты бағыт болып саналады. Бүгінгі таңда білім беру мен тәрбиелеу жүйесінде болып жатқан түбегейлі өзгерістер спортшының жеке ерекшеліктерін дамытуды, оны ізгілікке баулып, шығармашылық қабілетін арттыруды талап етеді. Спортшыны жан-жақты дамытып, өзіндік шығармашылығын арттырудың басты негізі - жаттығу сабақтары болып табылады. Жаттығу сабақтарының қызықты өтуі - жаттықтырушының үнемі іздену, ұтымды әдіс-тәсілдерді қолдану, оқыту әдістемесін үнемі жаңартып отыруына байланысты.

Түйін сөздер: волейбол, әдістеме, спорттық ойындар

Байсаринов Д.С.¹, Айдарханов Р.А.¹

¹Alikhan Bokeikhan University
Қазақстан, Семей
e-mail: bajsarinov94@bk.ru

Средства и методы, применяемые в процессе обучения и тренировки по волейболу

Аннотация

Развитие образования является приоритетом для нашей страны. Коренные изменения, происходящие сегодня в системе образования и воспитания, развивают личную волю спортсмена, прививают ему чувство человечности и творчества. Тренировочные занятия явились основной основой всестороннего развития спортсмена и повышения его творческих способностей. Интересный характер тренировок обусловлен тем, что тренер ведет постоянный поиск, использует рациональные методы, постоянно обновляет литературу.

Ключевые слова: волейбол, литература, спортивные игры.

Baisarinov D.S.¹, Aidarkhanov R.A.¹

¹Alikhan Bokeikhan University
Kazakhstan, Semey
e-mail: bajsarinov94@bk.ru

Means and methods used in the process of teaching and training in volleyball

Annotation

The development of education is a priority for our country. The fundamental changes taking place today in the system of education and upbringing develop the athlete's personal will, instill in him a sense of humanity and creativity. Training sessions have become the main basis for the development of an athlete and the development of his creative abilities. The interesting nature of training is due to the fact that the trainer conducts a constant search, uses rational methods, and constantly updates the literature.

Key words: volleyball, literature, sports games.

Оқыту әдісі – білім, білік, дағдыны меңгерту, қимыл-қозғалыс, адамгершілік, ерік қасиеттерін дамыту тәсілі. Мұғалім белгілі бір қозғалыс әрекеттерін түсіндіреді және көрсетеді, ал оқушылар оны меңгереді.

Әдісті таңдау педагогикалық міндеттерге, материалдың мазмұнына, оқушылардың дайындығына байланысты анықталады.

Спорттық ойындардағы оқу-тәрбие процесінде оқыту әдістерінің үш негізгі тобы

бар: ауызша, көрнекі және практикалық. Алғашқы екі топ алғышарттарды жасайды, ал жүзеге асыру практикалық әрекет – жаттығуларды тікелей қолдану арқылы жүзеге асырылады. Барлық әдістер бір-біріне тәуелді және комбинацияда қолданылады.

Сөздік әдістер: әңгімелеу, түсіндіру, әңгімелесу, талдау, тапсырма, нұсқау, реттілік.

Әңгіме студенттердің техникалық және тактикалық әдістер туралы, оқу әдістемесі туралы және ойын әрекеттерін ұйымдастыру туралы білімдерін толықтыру үшін қолданылады. Әңгіме бейнелі, эмоционалды, түсінікті болуы керек. Түсіндіру қозғалыстың формасы мен сипатын ашып қана қоймай, оның дұрыс орындалуына әсер ететін себептерді анықтауға көмектеседі.

Түсіндіру – белгілі бір қозғалыстың мәнін баяндау, жаттығуды орындаудың алғы шарттарын жасайтын әрекет. Түсіндіру кезінде егжей-тегжейге тоқталмай, негізгі әрекетке назар аударылады. Түсіндіру топпен ойын әдістерін үйрену кезінде, топтық команданың әрекеттерін зерделеу кезінде, алдағы ойынға дайындық кезінде қолданылады.

Спорттық тәжірибеде талдау тапсырманы орындағаннан кейін (техникалық немесе тактикалық әрекетті өңдеу), аяқталған ойынды немесе алдағы матчты талдау кезінде кеңінен қолданылады. Талдау бір жақты болуы мүмкін, оны мұғалімнің өзі жасағанда немесе оқушылар да қатысқан кезде екі жақты болуы мүмкін.

Тапсырма – сабақ алдында немесе ойын жаттығуын орындау алдында тапсырманы қоюдың бір түрі. Кез келген жеке немесе топтық тактикалық әрекетті орындау үшін ойынға арналған тапсырмаларды бір немесе бірнеше оқушыға беруге болады.

Нұсқау – техника мен тактика бойынша жаттығуды орындауға арналған тапсырманың қысқаша түрі. Олар оны жаттығу ойындарын өткізу немесе тактикалық өзара әрекеттесу кезінде жиі пайдаланады. Нұсқаулар ойынды немесе ойын жаттығуларын тоқтатпай өзара әрекеттесу барысында берілуі мүмкін.

Бұйрық – қатысушыларға ауызша әсер етудің бір түрі. Қысқалығымен, жинақылығымен ерекшеленеді. Оның нақты формасы жоқ, жаттығуды аяқтау, оны орындауға дайындалу және т.б.. Көрнекі әдістер: жаттығуды көрсету, көрнекі құралдарды көрсету (сызбалар, кестелер, кино ілмектер, кинематографиялар және т.б.), оқу-әдістемелік құралдарды көру. ойындар немесе ресми жарыстар.

Демонстрация әрқашан сөзді қолданумен біріктіріліп, зерттелетін жаттығудың тұтас көрінісін беруі керек. Оны мұғалім немесе оқушылардың бірі жүзеге асырады. Көрсетілім алдында оқушылардың зейінін шоғырландыру, бақылауға жағдай жасау (көрсетілімге орын таңдау, оқушыларды салу, т.б.) маңызды. Демонстрация орындау сипаты бойынша үлгілі және түсінікті болуы керек – бұл оқу ойын әрекетінің көрнекі бейнесін жасайды.

Спорттық ойындарды оқытуда жиі қайталанатын немесе баяу қозғалыстағы демонстрациялар мен демонстрациялар жаттығады. Бұл балалардың назарын қозғалыс әрекеттерінің ең маңызды элементтеріне, қателер ықтималдығы ең үлкен сәттерге аударуға мүмкіндік береді.

Жаттығу әдісі ойын техникасының элементін немесе тұтас ойын техникасын меңгеруге көмектесетін қозғалыстарды қайталап қайталауды қарастырады. Қайталауды толық немесе бөлшектеп орындауға болады. Бөлшектер бойынша оқыту қозғалыс әрекетінің жеке бөліктерін кейіннен оларды біртұтас тұтастыққа қосу арқылы дамытуды қамтиды. Бұл бөлу оқуға ең көп әсер ететін жерде ғана қажет.

Ойын әдісі жарыс әдісімен сәтті үйлеседі. Бұл қызығушылықты арттырады, эмоционалды көңіл-күйді тудырады, ойын техникасын немесе ойын жаттығуларын орындау дағдыларын жақсырақ бекітуге ықпал етеді. Оның мәні оқушылардың бір ойын әрекетін немесе олардың кешенін орындауда ойын ережесін және мұғалімнің нұсқауын сақтай отырып жарысуында.

Жарыс әдісі дененің функционалдық жүйелерін жетілдірудің жоғары деңгейіне жетуге, техникалық дағдыларды жетілдіруге, жоғары спорттық нәтижелерге жетуге ықпал

етеді.

болады.

Оқытудағы үлкен жетістікке әр түрлі әдістерді жасына, дайындығына, үйренетін қозғалыс әрекеттерінің күрделілігіне байланысты біріктіру арқылы қол жеткізуге

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Волейбол // Спортивные игры: Техника, тактика, методика обучения / Под ред. Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнова. — 2-е изд. — М.: Академия, 2004. — С. 89—159. — 5100 экз. — ISBN 5-7695-1749-2.
2. Волейбол // Спортивные игры: Совершенствование спортивного мастерства / Под ред. Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнова. — М.: Академия, 2004. — С. 5—95. — 30 000 экз. — ISBN 5-7695-1411-6.
3. Волейбол / Под общ. ред. А. В. Беляева, М. В. Савина. — 4-е изд. — М.: ТВТ Дивизион, 2009. — 360 с. — 1000 экз. — ISBN 978-5-98724-059-5.
4. Куньянский В. А. Волейбол: О некоторых аспектах игры и судейства. — М.: ТВТ Дивизион, 2009. — 72 с. — 1000 экз. — ISBN 978-5-98724-066-3.
5. Спортивные игры / Под ред. В. В. Марущака. — М.: Воениздат, 1985. — 269 с. — 30 000 экз.
6. Волейбол. Справочник / Составитель А. С. Эдельман. — М.: «Физкультура и спорт», 1984. — 224 с.

References

1. Voleibol // Sportivnye igry: Tehnika, taktika, metodika obuchenija / Pod red. Ju. D. Zheleznjaka, Ju. M. Portno-va. — 2-e izd. — M.: Akademija, 2004. — S. 89—159. — 5100 jekz. — ISBN 5-7695-1749-2.
2. Voleibol // Sportivnye igry: Sovershenstvovanie sportivnogo masterstva / Pod red. Ju. D. Zheleznjaka, Ju. M. Portnova. — M.: Akademija, 2004. — S. 5—95. — 30 000 jekz. — ISBN 5-7695-1411-6.
3. Voleibol / Pod obshh. red. A. V. Beljaeva, M. V. Savina. — 4-e izd. — M.: TVT Divizion, 2009. — 360 s. — 1000 jekz. — ISBN 978-5-98724-059-5.
4. Kunjanskii V. A. Voleibol: O nekotoryh aspektah igry i sudejstva. — M.: TVT Divizion, 2009. — 72 s. — 1000 jekz. — ISBN 978-5-98724-066-3.
5. Sportivnye igry / Pod red. V. V. Marushhaka. — M.: Voenizdat, 1985. — 269 s. — 30 000 jekz.
6. Voleibol. Spravochnik / Sostavitel' A. S. Jedel'man. — M.: «Fizkul'tura i sport», 1984. — 224 s.

Сведения об авторах

Байсаринов Дархан Сатбекович

Почтовый адрес: 071400, г. Семей, ул. Абая 14

Должность: преподаватель физкультуры кафедры прикладной биологии Alikhan Bokeikhan University

Сот.тел: 87785961804

E-mail: bajsarinov94@bk.ru

Айдарханов Рауан Асембекович

Почтовый адрес: 071400, г. Семей, ул. Абая, 14

Должность: преподаватель физкультуры кафедры прикладной биологии Alikhan Bokeikhan University

Сот.тел: 87081951770

Байсаринов Дархан Сатбекович

Почтталық мекен-жайы: 071400, Семей қ., Абая көшесі 14

Лауазымы: Alikhan Bokeikhan University, қолданбалы биология кафедрасының дене шынықтыру пәнінің оқытушысы

Сот.тел: 87785961804

E-mail: bajsarinov94@bk.ru

Айдарханов Рауан Асембекович

Почтталық мекен-жайы: 071400, Семей қ., Абай көшесі 14,

Лауазымы: Қолданбалы биология кафедрасының дене шынықтыру пәнінің оқытушысы

Ұялы тел.: 87081951770

Baisarinov Darkhan Satbekovich

Mailing address: 071400, Semey, st. Abay 14

Position: Physical education teacher at the Department of applied biology of the Alikhan Bokeikhan University

Mob.Ph.: 87785961804

E-mail: bajsarinov94@bk.ru

Aidarkhanov Rauan Assembekovich

Mailing address: 071400, Semey, St. Abay 14

Position: Physical education teacher at the Department of applied biology of the Alikhan Bokeikhan University

Mob.Ph.: 87081951770